

Hallituksen esitys Eduskunnalle Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä Pohjoismaiden kansalaisten oikeudesta käyttää omaa kieltään muussa pohjoismaassa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Pohjoismaiden välillä 17 päivänä kesäkuuta 1981 tehdyn sopimuksen Pohjoismaiden kansalaisten oikeudesta käyttää omaa kieltään muussa pohjoismaassa. Sopimuksen tarkoituksena on luoda edellytykset sille, että Pohjoismaiden kansalaiset voivat mahdollisimman suuressa määrin käyttää omaa kieltään muun pohjoismaan viranomaisessa tai muussa julkisessa

toimielimessä, sekä täten vähitellen luoda nykyistä suurempi kielellinen tasa-arvo Pohjoismaissa.

Sopimus tulee voimaan sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka ensiksi seuraa kahden kuukauden kuluttua sen jälkeen, kun neljä sopimusvaltiota on tallettanut ratifioimiskirjansa Suomen ulkoasiainministeriöön.

YLEISPERUSTELUT

1. Asian valmistelu

Pohjoismaiden neuvosto esitti suosituksessaan n:o 29/1966, että tutkittaisiin käytännölliset ja taloudelliset edellytykset pohjoismaisen kielisopimuksen aikaansaamiselle. Suosituksessa tarkoitettun sopimuksen tuli suoda Pohjoismaiden kansalaisille oikeus käyttää ilman eri kustannuksia omaa kieltään asioidessaan toisen pohjoismaan tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa.

Suomen, Norjan, Ruotsin ja Tanskan oikeusministerit asettivat vuonna 1973 yhteispohjoismaisen työryhmän selvittelemään mahdollisuuksia saada aikaan Pohjoismaiden neuvoston suosituksessa tarkoitettu sopimus. Työryhmä piti ensimmäisen kokouksensa tammikuussa vuonna 1974, jolloin sovittiin, että kussakin maassa

pyrittäisiin yksilöimään ne osa-alueet, joita sopimuksen lähinnä tulisi koskea. Suomen ja Ruotsin, joita sopimus koskisi enemmän kuin muita pohjoismaita, tuli lisäksi neuvotella keskenään ennen kuin yhteispohjoismaisia neuvotteluja jatkettaisiin. Ruotsi halusi kuitenkin vielä jäädä odottamaan tuolloin vireillä olleen maa-hanmuuttoa koskevan laajan selvitystyön ja etenkin sen toisen osamietinnön (Invandrarrutredning 2; tolkservice och nordisk språkkonvention, 1972) loppuunkäsittelyä.

Suomen ja Ruotsin väliset keskustelut aloitettiin keväällä vuonna 1977 ja niissä laaditun luonnoksen pohjalta jatkettiin yhteispohjoismaisia neuvotteluja huhtikuussa 1979. Islanti kutsuttiin myös neuvotteluihin, mutta se ei osallistunut niihin. Virkamiestasolla käydyissä monivaiheisissa neuvotteluissa päästiin helmi-

kuussa 1980 yhteisymmärrykseen sopimusluonnoksesta. Sittemmin myös Islanti ilmoitti hyväksyvänsä luonnoksen.

Edellytyksenä yksimielisyyden saavuttamiselle sopimusluonnoksesta oli, että luonnos laadittiin pääosin suositusluonteiseksi. Tämä johtui siitä, että tarvetta sopimuksen aikaansaamiselle pidettiin muissa pohjoismaissa kuin Suomessa ja Ruotsissa suhteellisen vähäisenä ja toisaalta havaittiin ne vaikeudet, jotka aiheutuvat riittävien kielipalvelujen järjestämisestä. Sopimusluonnoksen lähtökohtana näiltä osin onkin, että kukin valtio kehittää kielipalvelunsa esiintyvän tarpeen ja käytettävissä olevien voimavarojen mukaisesti.

Sopimuksen valmisteluista on Suomessa vastannut oikeusministeriö. Siitä ovat antaneet lausuntonsa sisäasiainministeriö, valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työvoimaministeriö ja Ahvenanmaan maakunnanhallitus. Lausunnon ovat lisäksi antaneet Suomen Kunnallislitto, Suomen kaupunkiliitto ja Finlands svenska kommunförbund. Lausunnoissa on yleisesti ottaen kannatettu sopimuksen aikaansaamista, joskin useat lausunnonantajat olisivat olleet valmiit kannattamaan oikeudellisesti velvoittavampaa sopimusta.

2. Nykytilanne ja sopimuksen merkitys

Viranomaisissa käytettävästä kielestä on säädetty kielilaissa (148/22). Sen 1 §:n mukaan tuomioistuimissa ja muissa valtion viranomaisissa samoin kuin kuntien ja muiden itsehallintalueiden sekä kuntainliittojen viranomaisissa käytettävät kielet ovat suomi tai ruotsi. Kielilain 3 §:n (141/35) mukaan tuomioistuimissa ja muussa valtion viranomaisissa on käytettävä alueen kieltä ja kaksikielisellä alueella jompaakumpaa alueen kielistä. Suomen kansalaisella on kuitenkin oikeus omassa asiassaan tai asiassa, jossa häntä kuullaan, käyttää omaa kieltään suomea tai ruotsia. Tästä säännöksestä johtuu, että yksikielisellä ruotsinkielisellä virka-alueella ulkomaalaisellakin on oikeus käyttää ruotsin kieltä, mutta yksikielisellä suomenkielisellä virka-alueella vain Suomen kansalaisella on oikeus käyttää äidinkieltään ruotsia. Sopimuksen 2 artiklassa olevan suosituksen valtionsisäisen toteuttaminen merkitsee, että muiden pohjoismaiden kansalaiset voivat suullisessa ja kirjallisessa kanssakäymisessään

kielilaissa mainittujen viranomaisten kanssa käyttää omaa kieltään, islantia, norjaa, ruotsia tai tanskaa.

Tuomioistuimissa suoritettavasta tulkitsemisesta on säädetty kielilain 4 §:n 2 momentissa. Tämän säännöksen mukaan käsiteltäessä asioita suullisesti tuomioistuimissa on tarvittaessa käytettävä tulkitsemistä. Kielilain täytäntöönpanosta annetun asetuksen (311/22) 6 §:n mukaan tulkki hankitaan virallisen syyttäjän vireille panemassa asiassa valtion kustannuksella. Nämä säännökset eivät ole ristiriidassa sopimuksen 2 artiklan 2 kappaleen ja 3 artiklan 1 kappaleen kanssa, jotka edellyttävät tarvittavan tulkitsemisavun hankkimista aina rikosasiassa ja tulkille tulevan korvauksen suorittamista julkisista varoista virallisen syytteen alaisessa asiassa.

Ahvenanmaan itsehallintolain (670/51) 37 §:n mukaan maakunnassa toimivien valtion viranomaisten virkakieli on ruotsi. Suomenkielisen asianosaisen oikeudesta käyttää viranomaisten käsiteltävänä olevassa omassa asiassaan omaa kieltään on voimassa, mitä kielilaissa säädetään ruotsinkielisten oikeudesta yksikielisellä suomenkielisellä alueella. Kysymys on viittauksesta lähinnä kielilain 3 §:ään. Ahvenanmaan itsehallintolaki ei sisällä säännöksiä tarvittavasta tulkitsemisestä. Edellä mainitut kielilain ja sen täytäntöönpanosta annetun asetuksen säännökset soveltunevat sekä suomenkielisiin että muihin muuta kieltä kuin ruotsia äidinkielenään puhuviin.

Valtion virkamiehiltä vaadittavasta kielitaidosta annettu laki (149/22) ja lain täytäntöönpanosta annettu asetus (312/22) edellyttävät eräin poikkeuksin valtion virkamiehiltä tietynasteista ruotsin kielen suullista ja kirjallista taitoa tai ainakin sen ymmärtämistä. Nämä säännökset eivät koske kunnallisia virkamiehiä, mutta kuntien velvollisuutena on huolehtia siitä, että niiden palveluksessa olevilla on sellainen kielitaito, jota kielilain noudattaminen edellyttää. Suomessa on näin ollen varsin runsaasti virkamiehiä, joilta edellytetään jonkinasteista ruotsin kielen taitoa. Voitaneen myös edellyttää, että virkamies, joka osaa ruotsin kieltä, saa ainakin jossain määrin selvän myös norjan ja tanskan kielisistä asiakirjoista. Oikeusvarmuus kuitenkin edellyttäneee useissa tapauksissa pätevien käännösten laatimista. Islannin kielisten asiakirjojen ollessa kyseessä on käännösten laatiminen ilmeisesti säännöllisesti edellytyksenä asian käsittelylle. Suullinen asioiminen Suomen vi-

ranomaisissa tanskan ja erityisesti islannin kielellä tulee käytännössä sujumaan vasta, kun riittävät tulkkipalvelut on saatu järjestetyksi.

Sopimuksessa on jätetty kunkin sopimusvaltion omaan harkintaan ja tarpeesta riippuvaiseksi, millä tavoin ja missä laajuudessa tarvittavat käännös- ja muut kielipalvelut järjestetään. Erityinen velvoite edistää kielipalvelujen järjestämistä koskee kuitenkin sopimuksen 5 artiklan mukaan sellaisia paikkakuntia, joilla oleskelee suurehko määrä isäntämaan kieltä taitamattomia muun sopimusmaan kansalaisia. Tällä määräyksellä on merkitystä erityisesti muissa pohjoismaissa asuville suomalaisille siirtolaisille.

3. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Sopimus velvoittaa suorittamaan tulkitemiskustannukset virallisen syytteen alaisessa asiassa julkisista varoista. Sopimus on näiltä osin sopusoinnussa voimassa olevan kielilainsäädännön kanssa, joten tulkitemiskustannusten suorittaminen ei aiheuta valtiolle lisäkustannuksia.

Sopimuksen muut kielipalvelujen järjestämistä koskevat määräykset ovat luonteeltaan suosituksia, joiden toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset ovat ennakoitavissa vasta kielipalveluja lisättäessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Sopimuksen sisältö

1 artikla. Sopimuksessa tarkoitettuja kieliä ovat suomi, islanti, norja, ruotsi ja tanska. Se ei siten koske esimerkiksi saamen kieltä eikä Fär-saarten kieltä.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimus koskee suullista ja kirjallista kanssakäymistä viranomaisen tai muun julkisen toimielimen kanssa, mutta ei kuitenkaan puhelinkeskusteluja. Sopimuksen soveltamisen kannalta ei ole merkitystä, onko aloitteen tekijänä asianomainen henkilö itse tai viranomainen tai esiintyykö henkilö omaan lukuunsa, asiamiehenä tai esimerkiksi oikeushenkilön edustajana. Artiklassa käytetty ilmaus "viranomainen tai muu julkinen toimielin" tarkoittaa varsinaisten viranomaisten lisäksi periaatteessa myös kouluja, sairaaloita ja muita sellaisia julkisia laitoksia. Sopimus koskee sekä valtiollisia että kunnallisia toimielimiä.

2 artikla. Tämän artiklan 1 kappaleessa on suositusluonteinen perusmääräys sopimusvaltion kansalaisen oikeudesta käyttää omaa kieltään asioidessaan muun sopimusvaltion viranomaisissa ja muissa julkisissa toimielimissä. Tällainen mahdollisuus tulisi olla asioitaessa etenkin tuomioistuimissa ja eräissä erikseen luetelluissa viranomaisissa. Näitä ovat sairaanhoito-, terveydenhoito-, sosiaali- ja lastensuojeluviranomaiset sekä työvoima-, vero-, poliisi- ja kouluviranomaiset, joiden kanssa myös siirtolaiset joutuvat paljon tekemisiin. Edellä on

todettu, että määräys sopimusvaltion kansalaisen oikeudesta käyttää omaa kieltään on luonteeltaan suositus. Lisäksi oikeus on rajoitettu tapauksiin, joissa oman kielen käyttämiseen on tarvetta. Jos asianomainen hallitsee virallisen toimielimen kielen riittävän hyvin, hänen tulee ensi sijassa käyttää sitä. Arvioitaessa asianomaisen henkilön kielitaidon riittävyyttä, on otettava huomioon, minkälaisuudesta asiasta, yksinkertaisesta vai monimutkaisesta, kulloinkin on kyse. Tuomioistuimessa asioimisen voidaan katsoa yleensä edellyttävän hyvää kielitaitoa.

Artiklan 1 kappaleen määräyksestä johtuu, että viralliselle toimielimelle saapunutta asiakirjaa ei saisi jättää käsittelemättä sillä perusteella, että se on laadittu muulla kuin toimielimen omalla pohjoismaisella kielellä. Tietyissä tapauksissa toimielin on velvollinen itse huolehtimaan asiakirjan kääntämisestä.

Artiklan 2 kappaleen mukaan tuomioistuinten ja muiden julkisten toimielinten on mikäli mahdollista huolehdittava, että toisen sopimusvaltion kansalainen saa niiden käsiteltävissä asioissa tarvittavan tulkitemis- ja kääntämisavun. Kuitenkaan ei ole tarkoitettu, että tämä määräys koskisi jokapäiväistä asioimista sellaisissa julkisissa yleisöpalveluelimissä kuten postikonttoreissa ja rautateiden lippumyymälöissä. Lisäksi määräys on laadittu ehdolliseksi, sillä tuomioistuimen ja muun julkisen toimielimen on huolehdittava tulkitemis- ja kääntämisavusta, mikäli mahdollista. Tulkin

hankkiminen voi joillakin alueilla olla vaikeata ennen kuin 5 artiklassa tarkoitetut kielipalvelut on järjestetty. Rikosasioissa tuomioistuimella on kuitenkin ehdoton velvollisuus hankkia tulkki, milloin sellainen on tarpeen siitä syystä, että asianomainen ei selviä viranomaisen kielellä. Määräys on sopusoinnussa kielilain 4 §:n 2 momentin kanssa.

3 artikla. Tämän artiklan 1 kappaleen mukaan tulkitsemis- tai kääntämiskustannukset 2 artiklassa tarkoitetussa asiassa on korvattava julkisista varoista. Tämän suositusluonteisen määräyksen tarkoituksena on suoda kansalaiselle mahdollisuus käyttää hyväkseen tulkitsemis- ja kääntämispalveluja hänen taloudellisesta asemastaan riippumatta. Valtiota ei kuitenkaan ole katsottava aina velvolliseksi korvaamaan kustannuksia. Viranomaisella olisi oikeus rajoittaa korvaus etukäteen hyväksymiinsä kuluihin.

Tulkitsemiskustannukset virallisen syytteen alaisessa asiassa suoritetaan aina julkisista varoista. Tämän määräyksen on edellä todettu olevan sopusoinnussa voimassa olevan kielilainsäädännön kanssa.

Valtiovallalla on artiklan 2 kappaleen mukaan eräissä tapauksissa mahdollisuus vaatia tulkille tai kääntäjälle maksamansa palkkio tai osa siitä takaisin asianomaiselta. Jos asiakirja on lakea, voidaan sen kääntämiskustannukset vaatia siltä, joka on asiakirjan antanut toimielimelle. Tällaisia ovat usein muun muassa patenttihakemukset. Lisäksi kustannukset voidaan vaatia korvattaviksi, jos asiakirjan merkitys on vähäinen vireillä olevan asian kannalta tai jos siihen muuten on erityistä syytä. Tässä tarkoitettujen erityisten syiden voidaan katsoa olevan olemassa, jos asiakirjan julkiselle toimielimelle antanut henkilö on toiminut sellaisen oikeushenkilön edustajana, jolla on varaa vastata kääntämiskustannuksista. Valtio voi tässä kappaleessa olevan nimenomaisen määräyksen mukaisesti myös antaa säännöksiä julkisyhteisön oikeudesta vaatia tulkille tai kääntäjälle suoritettua korvausta siltä, joka hävinneenä osapuolena tai muutoin vastaa oikeudenkäyntikustannuksista. Määräys vastaa tuomioistuin- ja hallintomenettelyssä yleensä vallitsevia kustannusten jakautumisperiaatteita.

4 artikla. Tämän artiklan mukaan laitokseen otetulle tulee siinä määrin kuin se on mahdollista antaa tilaisuus keskustella laitoksen henkilökuntaan kuuluvan kanssa hänen omalla

kielellään sekä yhdessäoloon toisten laitokseen otettujen kanssa, jotka hallitsevat hänen kielitään. Määräyksen tarkoituksena on ehkäistä lähinnä sairaaloissa, alkoholistiparantoloissa ja rangaistuslaitoksissa olevien kielellinen eristäminen.

5 artikla. Tämä artikla koskee yleisten kielipalvelujen järjestämistä lähinnä pohjoismaasta toiseen muuttaville siirtolaisille. Sopimusvaltioiden tulee edistää julkisten kielipalveluelinten perustamista sellaisilla paikkakunnilla, joilla oleskelee suurehko määrä tällaisia isäntämaan kieltä taitamattomia muun sopimusvaltion kansalaisia. Tulkki- ja käännöspalvelut voidaan luoda myös muulla tavoin, kuten ottamalla julkisen toimielimen palvelukseen kaksikielistä henkilökuntaa. Isäntämaan tulee lisäksi tarvittavassa määrin edistää sellaisten ohjeiden, esitteiden, lomakkeiden ja vastaavien tekstien kääntämistä ja jakelua, jotka voivat helpottaa yksituisen henkilön ja viranomaisen välisiä yhteyksiä. Tässä tarkoitettuja tekstejä ovat muun muassa sellaiset, jotka käsittelevät erilaisia yhteiskunnallisia kysymyksiä ja sisältävät tietoja oikeuksista ja velvollisuuksista suhteessa viranomaisiin.

6 artikla. Tämä artikla asettaa sopimusvaltioille yleisluontoisen velvoitteen ryhtyä tutkimaan mahdollisuuksia erityisiin kielipalvelua koskeviin toimiin, milloin olosuhteet antavat siihen aihetta. Kysymyksessä olisivat lähinnä siirtolaisille tarkoitetut kielipalvelut, muun muassa kielinopetus. Lisäksi sopimusvaltiot sitoutuvat edistämään eri maiden viranomaisten välistä yhteistyötä sopimuksen tarkoituksen toteuttamiseksi.

7 artikla. Tämän artiklan mukaan sopimusvaltiot voivat tarvittaessa tehdä keskenään kahdenkeskisiä tai useammankin sopimusvaltion välisiä sopimuksia, jotka sisältävät määräyksiä pidemmälle ulottuvista velvollisuuksista kuin tässä sopimuksessa on sovittu.

8 artikla. Tähän artiklaan sisältyvät määräykset sopimuksen toteutumisen seurannan järjestämisestä. Kunkin sopimusvaltion tulee nimetä viranomainen tai muu toimielin, jonka tehtävänä on seurata sopimuksen soveltamista siinä valtiossa ja edistää sopimusvaltioiden välistä yhteistyötä sopimuksessa tarkoitetuissa kysymyksissä. Myös Pohjoismaiden ministerineuvoston tehtäväksi on annettu seurata sopimuksen soveltamista.

9 artikla. Tähän artiklaan sisältyvät sopimukseen liittymistä, sopimuksen voimaantuloa ja

irtisanomista koskevat määräykset. Sopimus tulee voimaan sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka ensiksi seuraa kahden kuukauden kuluttua sen jälkeen kun neljä sopimusvaltiota on liittynyt siihen. Kukaan valtio voi suhteessa toiseen sopimusvaltioon irtisanoa sopimuksen lakkaamaan kuuden kuukauden kuluttua irtisanomisesta.

2. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Pohjoismainen kielisopimus ei sisällä määräyksiä, jotka kuuluisivat lainsäädännön alaan

Naantalissa 20 päivänä elokuuta 1982

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

tai valtiosäännön mukaan muutoin vaatisivat eduskunnan suostumuksen. Sopimuksen suuren merkityksen vuoksi on eduskunnan hyväksymisen saaminen kuitenkin tarpeellinen.

Edellä olevan perusteella ja valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n 2 momentin mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi Svanekessa Bornholmilla 17 päivänä kesäkuuta 1981 Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä Pohjoismaiden kansalaisten oikeudesta käyttää omaa kieltään muussa pohjoismaassa tehdyn sopimuksen.

Ulkoasiainministeri Pär Stenbäck

SOPIMUS

Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välillä Pohjoismaiden kansalaisten oikeudesta käyttää omaa kieltään muussa pohjoismaassa

Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan hallitukset,

katsoen, että nykyistä suuremmalla kielellisellä tasa-arvolla Pohjoismaissa on suuri merkitys pohjoismaiselle yhteistunteelle ja Pohjoismaiden kansojen välisille nykyistä laajemmille yhteyksille,

pitäen tärkeänä, että Pohjoismaiden kansalaiset voivat mahdollisimman suuressa määrin käyttää omaa kieltään muun pohjoismaan viranomaisissa ja muissa julkisissa toimitelmissä, tietoisina siitä, että pohjoismaisille siirtolaisille järjestettävällä hyvällä kielipalvelulla on olennainen merkitys, jotta sopeutumista helpotettaisiin ja jotta heille taattaisiin yhteiskunnallinen turvallisuus ja samanlainen kohtelu yhteiskunnassa,

ovat, Pohjoismaiden neuvoston suosituksen n:o 29/1966 perustana olleiden ajatusten mukaisesti, sopineet seuraavasta.

1 artikla

Tässä sopimuksessa tarkoitettuja kieliä ovat suomi, islanti, norja, ruotsi ja tanska.

Sopimus koskee suullista ja kirjallista kanssakäymistä viranomaisen tai muun julkisen toimielimen kanssa, ei kuitenkaan puhelinkeskusteluja.

2 artikla

Sopimusvaltiot sitoutuvat vaikuttamaan siihen, että sopimusvaltion kansalainen tarvittaessa voi käyttää omaa kieltään asioidessaan muun sopimusvaltion viranomaisissa ja muissa julkisissa toimitelmissä. Tämä koskee tuomioistuinten lisäksi lähinnä sellaisia julkisia toimielimiä kuin sairaanhoito-, terveydenhoito-, sosiaali- ja lastensuojeluviranomaisia sekä työvoima-, vero-, poliisi- ja kouluviranomaisia.

Tuomioistuinten ja muiden julkisten toimielinten on mikäli mahdollista huolehdittava, että sopimusvaltion kansalainen saa niiden kä-

siteltävissä asioissa tarvittavan tulkitsemis- ja kääntämisyksikön. Rikosasioissa on kansalaisen aina saatava tarvittava tulkitsemisyksikö.

3 artikla

Tulkitsemis- tai kääntämiskustannukset 2 artiklassa tarkoitettussa asiassa on korvattava julkisista varoista. Tulkitsemiskustannukset virallisen syytteen alaisessa asiassa suoritetaan aina julkisista varoista.

Edellä sanottu ei estä sopimusvaltiota vaatimasta asiakirjan kääntämiskustannuksia tai osaa niistä siltä, joka on antanut asiakirjan, jos asiakirja on laava tai vähämerkityksinen taikka jos siihen muutoin on erityistä syytä. Estettä ei ole myöskään sille, että sopimusvaltio antaa säännöksiä julkisyhteisön oikeudesta vaatia tulkille tai kääntäjälle suoritettua korvausta siltä, joka hävinneenä osapuolena tai muutoin vastaa oikeudenkäyntikustannuksista.

4 artikla

Laitokseen otetulle tulee siinä määrin kuin se on mahdollista antaa tilaisuus yhdessäoloon sellaisen henkilön kanssa, joka hallitsee hänen kieltään.

5 artikla

Sopimusvaltioiden tulee edistää julkisten kielipalveluelinten perustamista tai muunlaisten tulkitsemis- ja kääntämispalvelujen järjestämistä sellaisilla paikkakunnilla, joilla oleskelee suurehko määrä isäntämaan kieltä taitamattomia muun sopimusvaltion kansalaisia. Milloin se tällaisten isäntämaassa tai sen tietyllä paikkakunnalla asuvien kansalaisten lukumäärä huomioon ottaen on aiheellista, tulee isäntämaan edistää sellaisten ohjeiden, esitteiden, lomakkeiden ja vastaavien tekstien kääntämistä ja jakelua, jotka voivat helpottaa yksityisen henkilön ja viranomaisten välisiä yhteyksiä.

6 artikla

Sopimusvaltiot sitoutuvat tutkimaan mahdollisuuksia erityisiin kielipalvelua koskeviin toimiin, milloin olosuhteet antavat siihen aihetta, ja edistämään eri maiden viranomaisten välistä suoraa yhteistyötä sopimuksen tarkoituksen toteuttamiseksi.

7 artikla

Sopimus ei rajoita kahden tai useamman sopimusvaltion mahdollisuutta tehdä tarvittaessa erityisiä sopimuksia, jotka sisältävät pidemmälle ulottuvia velvollisuuksia kuin nyt on sovittu.

8 artikla

Kunkin sopimusvaltion tulee nimetä viranomainen tai muu toimielin, jonka tehtävänä on seurata sopimuksen soveltamista siinä valtiossa ja edistää valtioiden välistä yhteistyötä sopimuksessa tarkoitetuissa kysymyksissä.

Myös Pohjoismaiden ministerineuvoston tulee seurata sopimuksen soveltamista.

9 artikla

Sopimusvaltiot voivat liittyä sopimukseen

a) allekirjoittamalla sen ilman ratifiointivaraa; tai

b) allekirjoittamalla sen ratifiointivaraumin ja sen jälkeen ratifioimalla sen.

Ratifiointiasiakirjat talletetaan Suomen ulkoasiainministeriöön.

Sopimus tulee voimaan sen kuukauden ensimmäisenä päivänä, joka lähinnä seuraa kahden kuukauden kuluttua sen jälkeen, kun neljä sopimusvaltiota on liittynyt siihen. Myöhemmin liittyneen sopimusvaltion osalta sopimus tulee voimaan kaksi kuukautta sen jälkeen, kun tämä valtio on liittynyt sopimukseen.

Kukin valtio voi suhteessa toiseen sopimusvaltioon irtisanoa sopimuksen lakkaamaan kuuden kuukauden kuluttua irtisanomisesta.

Tämän vakuudeksi allekirjoittaneet valtuutetut edustajat ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen Svanekessa Bornholmilla 17 päivänä kesäkuuta 1981.

Sopimus on tehty yhtenä suomen-, islannin-, norjan-, ruotsin- ja tanskankielisenä kapaleena.

(Allekirjoitukset)

